

Torsdagen den 19 januari 10:00–11:30

Konjunkturrådsrapporten 2023: Hur ska förändringarna på arbetsmarknaden hanteras?

SNS Konjunkturråd 2023

Peter Fredriksson (ordförande), professor i nationalekonomi, Uppsala universitet

Georg Graetz, docent i nationalekonomi, Uppsala universitet

Lena Hensvik, professor i nationalekonomi, Uppsala universitet

David Seim, professor i nationalekonomi, Stockholms universitet

Kommentatorer

Mattias Dahl, vice vd på Svenskt Näringsliv

Martin Wästfelt, förhandlingschef på Unionen och ordförande i PTK:s förhandlingschefsgrupp

Samtalet leds av *Mikael Witterblad*, chef för SNS forskningsprogram.

SNS Konjunkturrådsrapport 2023

Strukturomvandling på svensk arbetsmarknad:
Konsekvenser och policyåtgärder

Peter Fredriksson, Georg Graetz, Lena Hensvik, David Seim

Strukturomvandling

- Arbetsmarknaden är i ständig omvandling
- Teknisk utveckling och internationell konkurrens gör att jobb försvinner och att nya jobb skapas
  - Omflyttning av arbetskraft till produktivare verksamheter
- En effektiv strukturomvandling är en förutsättning för en gynnsam produktivitetsutveckling och ekonomiskt välstånd

Omvandlingsprocessen verkar i huvudsak ha fungerat bra

- I Sverige har:
  - ... arbetsmarknadens parter bejakat strukturomvandling
  - ... öppenheten för handel varit stor
  - ... stödet till icke-bärkraftiga företag varit begränsat

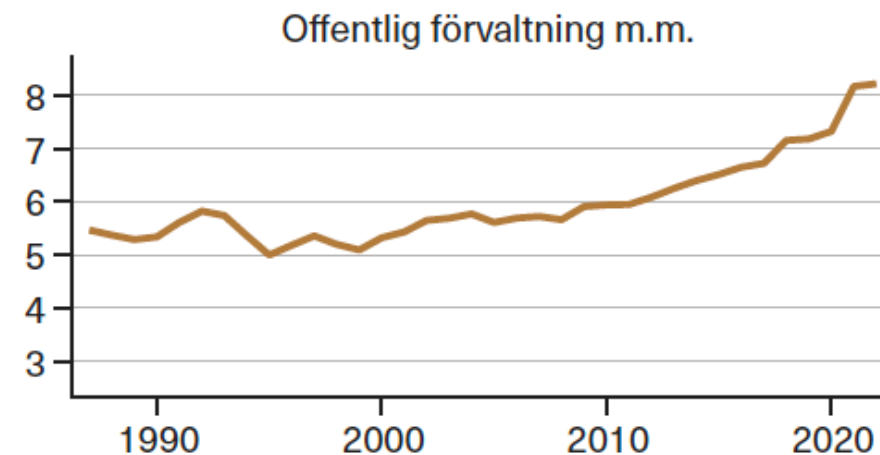
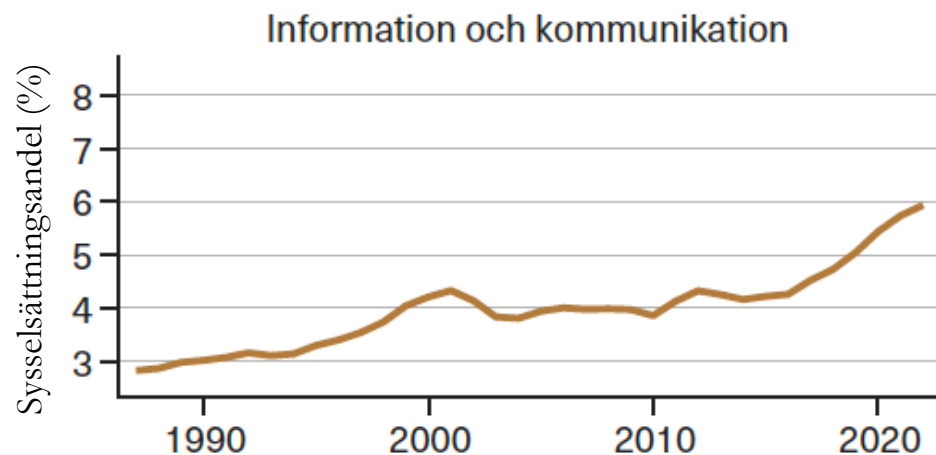
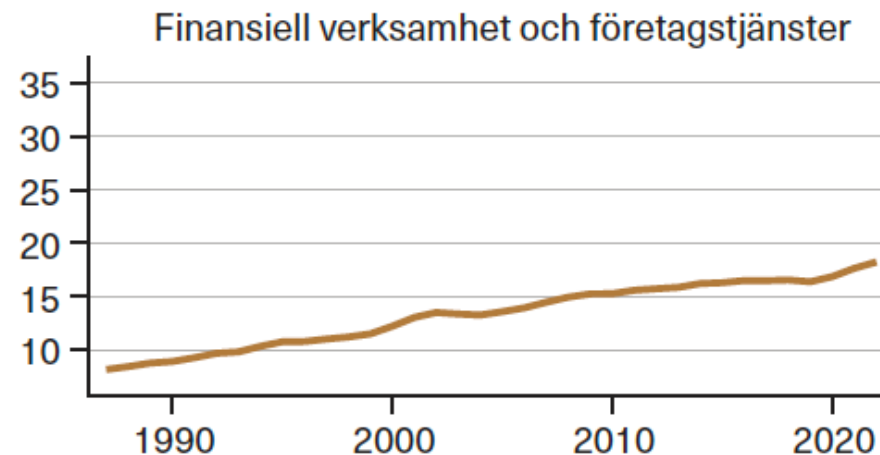
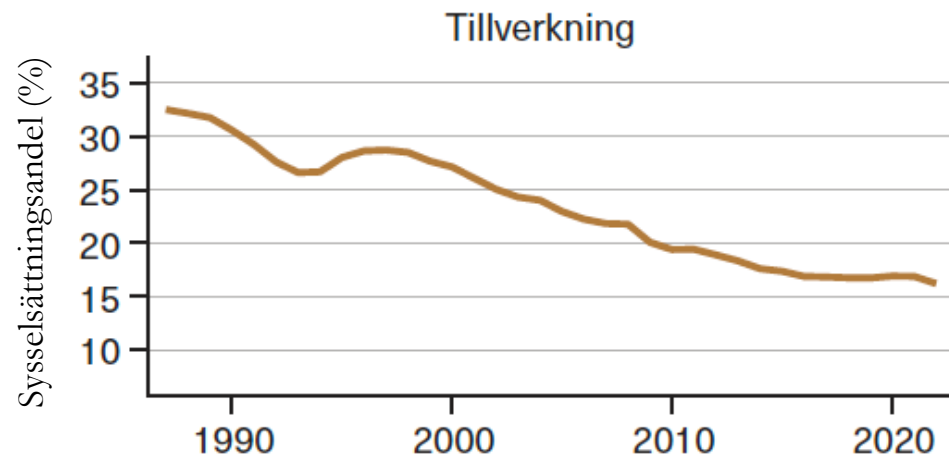
Frågor i rapporten

- Hur ser strukturuomvandlingens anatomi ut?
  - Vilka branscher och yrken växer/krymper?
  - I vilken utsträckning påverkas olika grupper av strukturuomvandling?
  - Vilka är vinnarna/förlorarna?
- Vilka grupper påverkas mest av att förlora jobbet?
- Vilka policyinsatser behövs för dessa grupper?

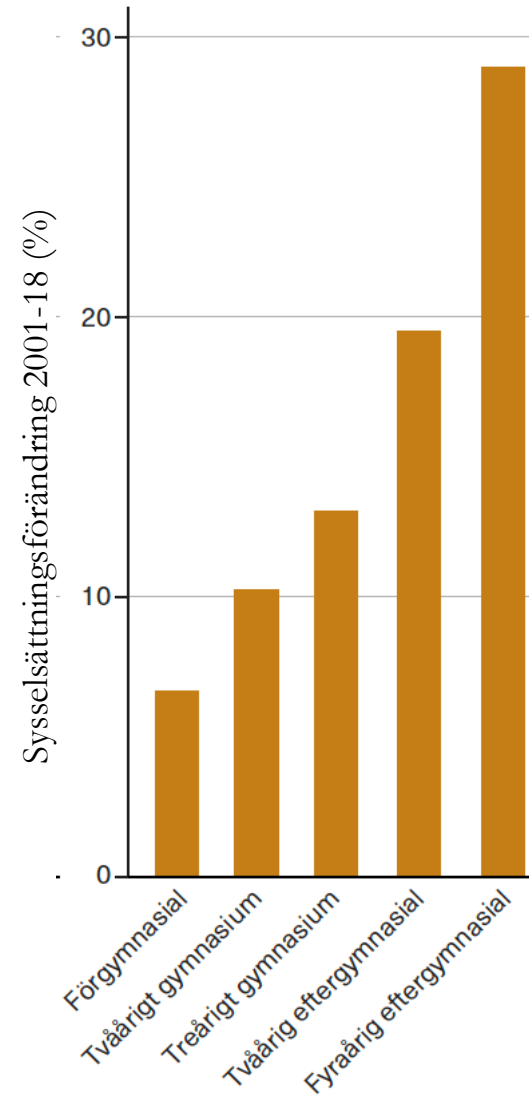

Tillverkningsindustrin krymper, tjänstesektorn växer

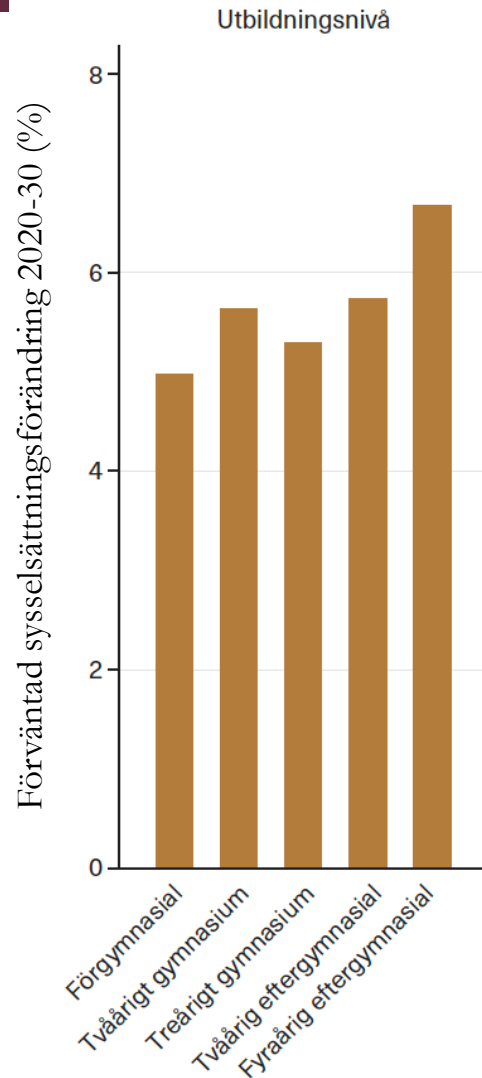

Omvandlingen har framförallt gynnat högutbildade

Förväntad sysselsättningstillväxt följer ett likartat mönster

Prognoser baserade på patent

- Robotar: gynnar högutbildade
- Mjukvara: gynnar högutbildade
- AI: verkar slå hårdare mot högutbildade

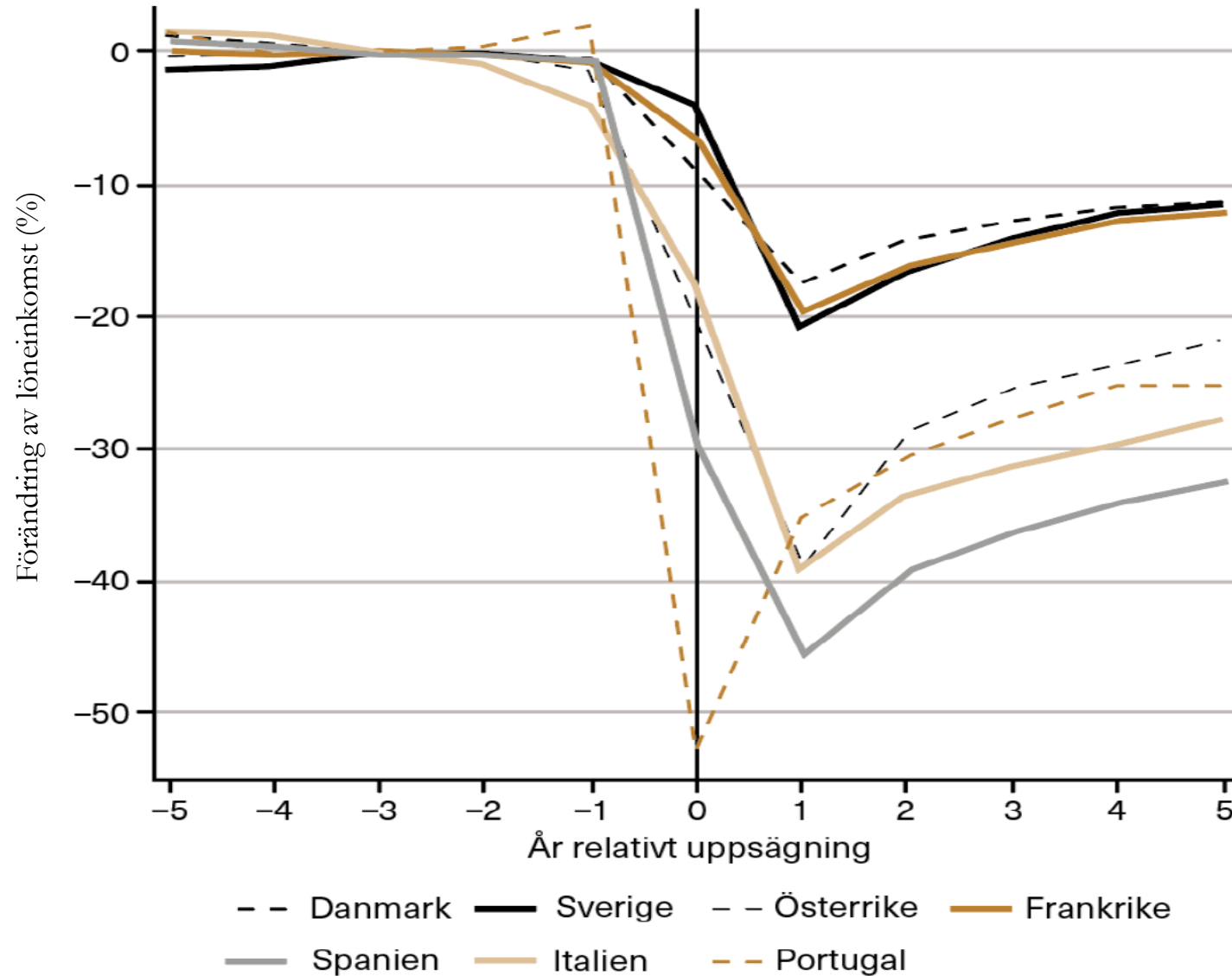

Inkomsteffekter av strukturuomvandling

- De flesta klarar omställningen från ett jobb till ett annat utan större problem
  - Yrkesbyten en viktig anpassningsmekanism
- Men stora uppsägningar skapar större och bestående inkomstförluster
  - Stora uppsägningar/“massuppsägningar”: fler än 30% av de anställda på arbetsplatsen
  - Utgör en mindre del av det totala antalet uppsägningar (knappt 10% i t.ex. USA)

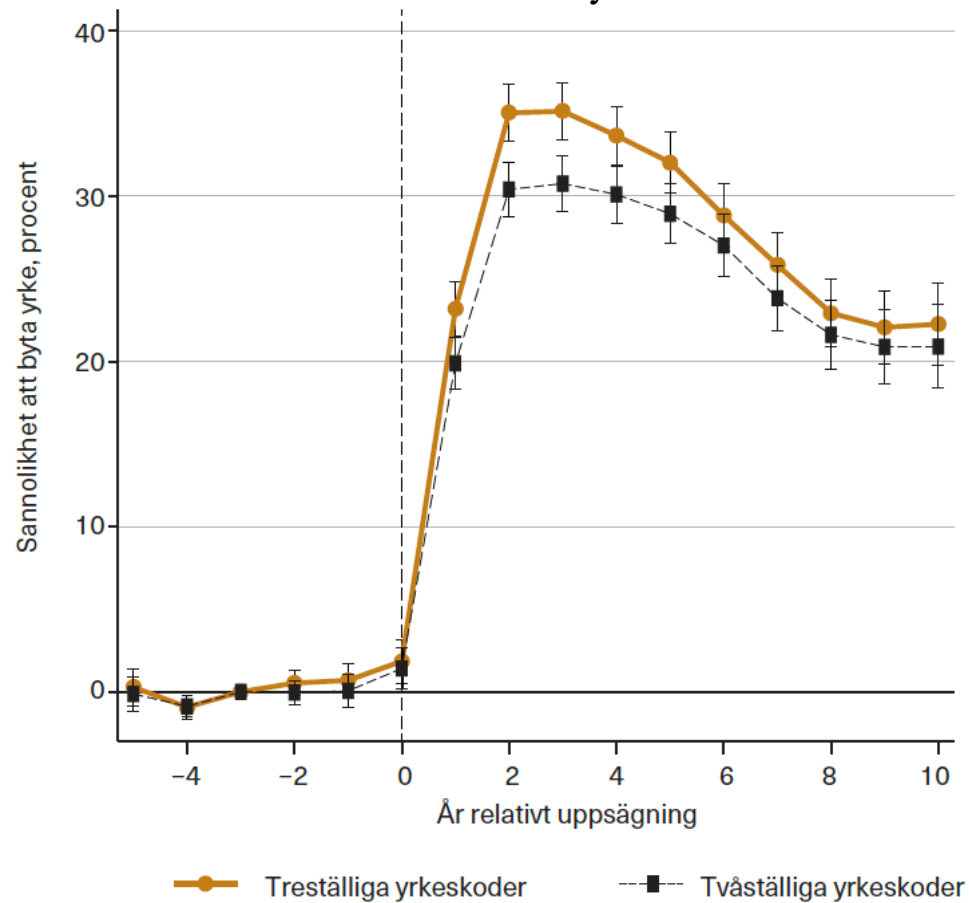
Inkomstförlusterna för individen är relativt låga i Sverige

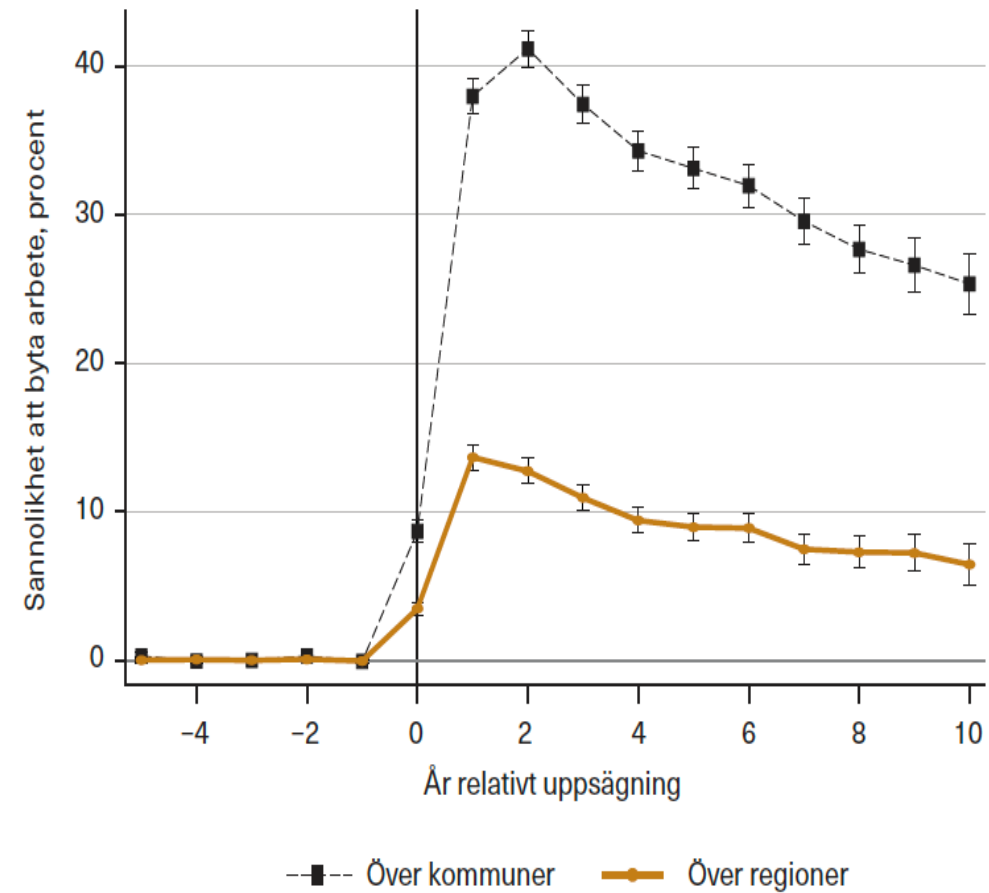

Rörligheten verkar vara hög

Yrkesbyten

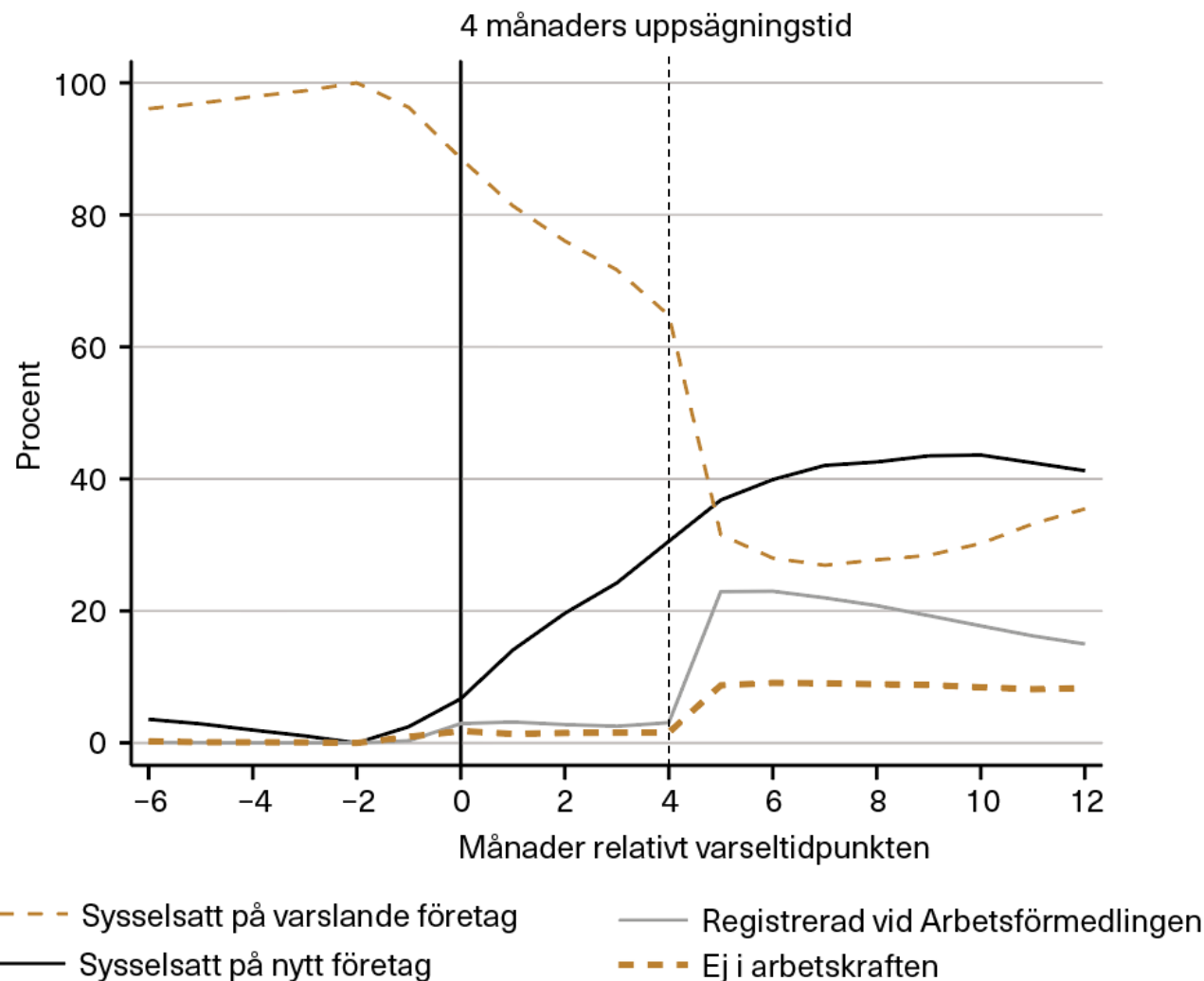
Pendling

Uppsägningstider och omställningsavtal kan vara förklaringar till att inkomstförlusterna är relativt små

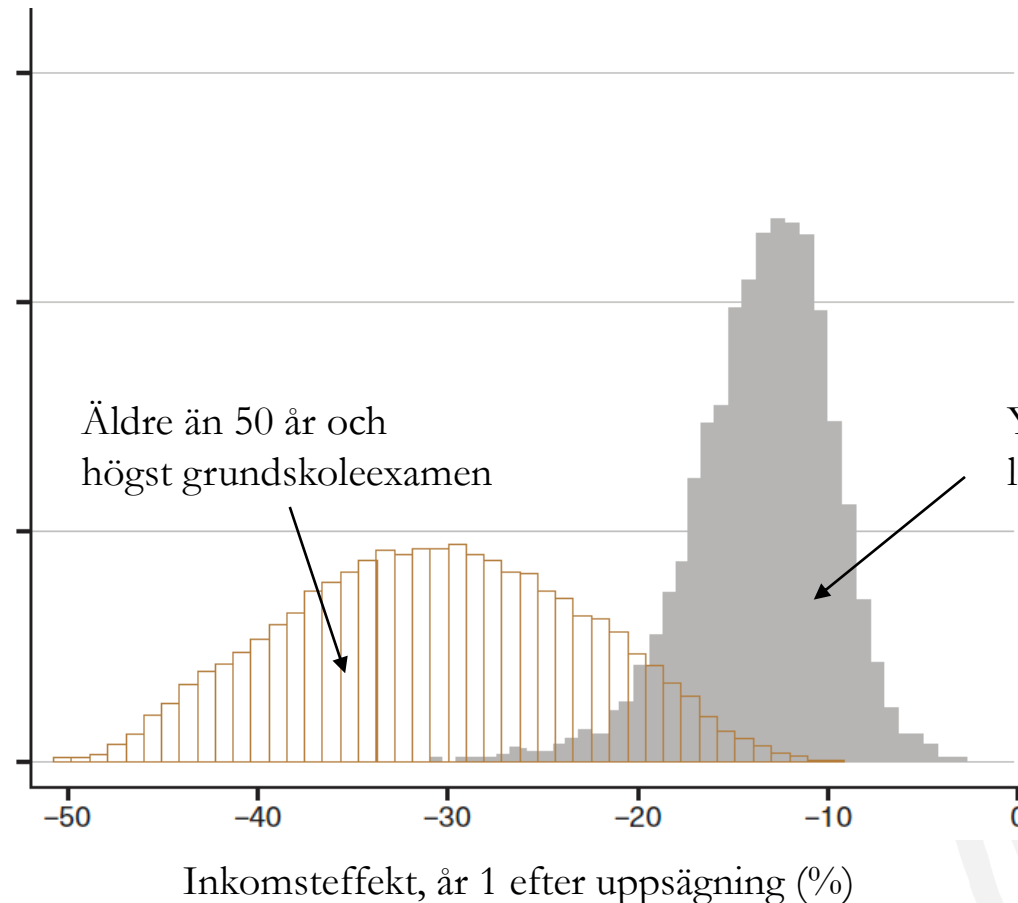
Ca. 20% av de varslade kommer till AF

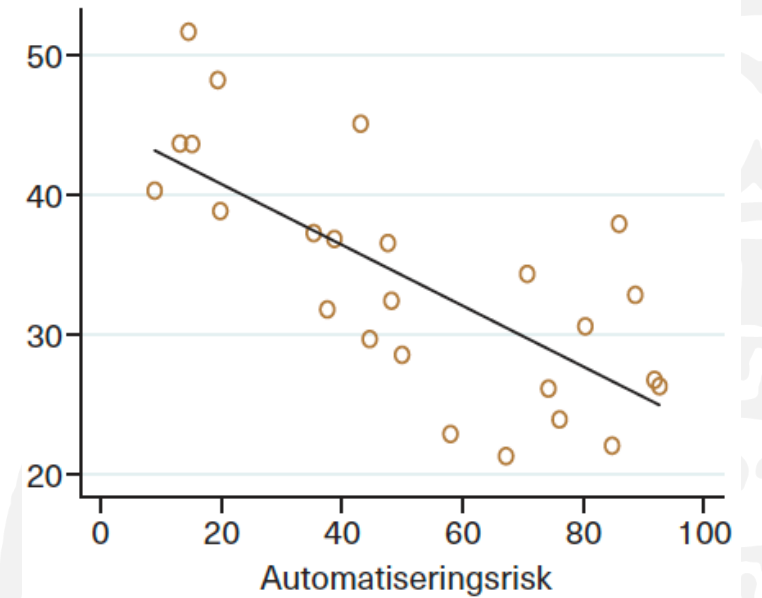
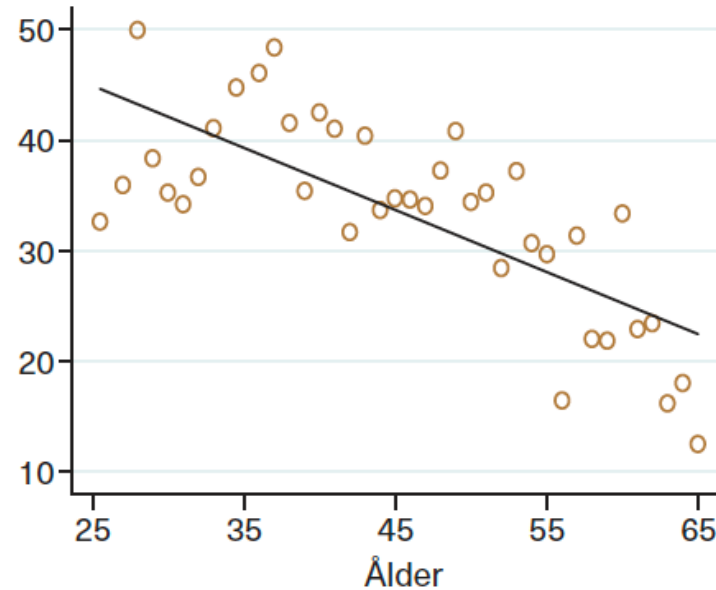
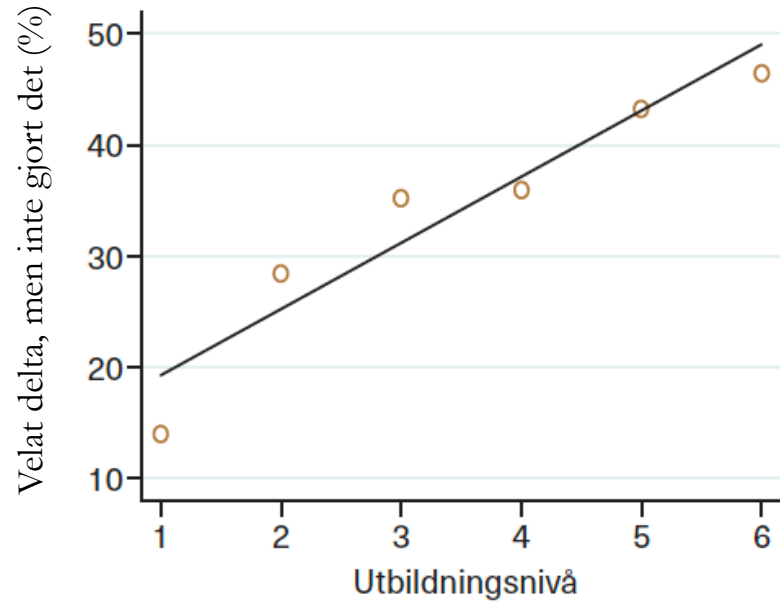
Vissa grupper drabbas av stora inkomstförluster

- Stora förluster av uppsägning bland: lågutbildade, äldre, de som jobbar i tillverkningsindustrin (rutinyrken) och bor i glesbygd

Intresset för vidareutbildning är lågt bland lågutbildade, äldre och de som jobbar i rutinyrken

Andra viktiga faktorer i policydiskussionen

- Lågutbildade och äldre överskattar sannolikheten att hitta jobb
- Det är effektivare att söka jobb under uppsägningstiden än som arbetslös
  - Fler och bättre jobberbjudanden (för given söktid)
- Personligt förmedlarstöd hjälper individer till jobb
  - Särskilt viktigt för grupper med en svag ställning på arbetsmarknaden
- Förmedlarstödet i glesbygden har minskat sedan 2019
  - AF har lagt ner förmedlingskontor, privata förmedlare har inte incitament att etablera sig
- Arbetsmarknadsutbildningen har historiskt låg omfattning
  - Underskott av aktörer som tillhandahåller korta omskolningskurser

Polycyslutsatser – viktiga principer

- Stöd individer – snarare än företag
  - Kan vara kontraproduktivt att ge stöd till företag med problem
  - Stöd till korttidsarbete är ingen lämplig åtgärd för att hantera strukturomvandling
  - Stöd till korttidsarbete bör uteslutande användas i tillfälliga och djupa lågkonjunkturer
- Rikta åtgärder mot personer som drabbats hårdast av strukturomvandling
  - Relativt enkelt att prognostisera vilka de är
  - Bör fångas upp redan under uppsägningstiden
  - Kan kräva koordination mellan Arbetsförmedlingen och trygghetsråden

Fler policyslutsatser

- **Aktiv arbetsmarknadspolitik**
  - Satsa på personligt förmedlarstöd och arbetsmarknadsutbildning
  - Personligt förmedlarstöd fungerar för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden
  - Äldre och lågutbildade bör erbjudas korta omställningskurser
- **Omställningsavtalen...**
  - ...bidrar sannolikt till att underlätta anpassningen
  - Men åtgärderna behöver utvärderas!
- **Omställningsstudiestödet** (80% av lön; tillgängligt för de flesta sysselsatta)
  - ...är alltför generöst och har låg träffsäkerhet
  - ...når inte målgrupperna

Sammanfattningsvis

- Omställningsstödet har fungerat bra i Sverige i internationell jämförelse
- Men det finns förbättringsmöjligheter
  - Särskilt bland dem som påverkas negativt av strukturuomvandling
- Omställningsstödet behöver fungera väl för alla grupper
- Annars kan vi tappa den positiva synen på omställning...
- ...och missa de välståndsvinster som är förknippade med strukturuomvandling

